

(σ.17-18)

Ποιες θα μπορούσαν, όμως, να είναι οι προεκτάσεις της αμφισβήτησης και της αναξιοπιστίας θεμελιωδών θεσμών της πολιτείας; Μήπως οδηγεί η αποδοκιμασία των Κυβερνήσεων, του Κοινοβουλίου, της δικαιοσύνης, των πολιτικών κομμάτων, της δημόσιας διοίκησης, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, όπως αποτυπώνεται σε σειρά δημοσκοπήσεων, στη διαμόρφωση μιας αντίληψης ότι εν τέλει οι θεσμοί αυτοί και οι φορείς τους είναι περιττοί ή ζημιογόνοι; ...

Στο πλαίσιο αυτό, η ελλειμματική λειτουργία της δημοκρατίας δεν αποκλείεται να κυοφορήσει ακραίες αντισυστημικές πολιτικές συμπεριφορές, με συνέπεια την αμφισβήτηση θεσμικών συντεταγμένων και μηχανισμών που θεωρούνται εδραιωμένοι επί τρεις και πλέον δεκαετίες, **πολλώ μάλλον** εάν ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

(σ.19-20)

Η δυσaréσκεια της ελληνικής κοινωνίας δεν τροφοδοτείται μόνο από τα σκάνδαλα ή την αναξιοπιστία της πολιτικής τάξης, της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης, αλλά και από την αναποτελεσματικότητα των κρατικών μηχανισμών να εγγυηθούν για ένα διευρυμένο τμήμα του πληθυσμού στοιχειώδη βιοτικά αγαθά, από τη σταθερή υποβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, την κατ' ουσίαν ιδιωτικοποίηση του συστήματος υγείας και την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους, την αύξουσα κοινωνική αβεβαιότητα και ατομική ανασφάλεια, εν τέλει από τη χειροτέρευση της καθημερινής ζωής. Πέραν, ωστόσο, από την αναποτελεσματικότητα του κράτους και τα φαινόμενα κομματοκρατικού τύπου, η κρίση του πολιτικού συστήματος και η κατάρρευση της κοινωνικής εμπιστοσύνης διογκώνονται από την αδυναμία των πολιτικών κομμάτων να προτείνουν αξιόπιστες λύσεις και από την αναπαραγωγή ενός κενού λόγου και αντιλόγου περί μεταρρυθμίσεων, που στην πραγματικότητα δεν αποτελούν παρά πρόσχημα διαχειριστικών μικροπολιτικών.

Ασφαλώς η δυσθυμία απέναντι στα κόμματα και, ευρύτερα, τους πολιτικούς θεσμούς δεν αποτελεί ελληνική ιδιοτυπία. Διαπιστώνεται περίπου σε όλες τις σύγχρονες αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες, με διακυμάνσεις ως προς την ένταση.

Πρόκειται ωστόσο για ένα κυκλικό φαινόμενο, που εκδηλώνεται με περιοδική έξαρση των αρνητικών τάσεων απέναντι στο πολιτικό σύστημα. Οι τάσεις αυτές αντιστρέφονται όταν οι πολίτες αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα νέων ισορροπιών και επανατοποθετούνται θετικά απέναντι σε εκείνους τους κομματικούς σχηματισμούς που φαίνεται να εξασφαλίζουν εχέγγυα στοιχειωδώς αποτελεσματικής διαχείρισης των κρατικών λειτουργιών και κοινωνικής αναπαραγωγής.

Παρ' όλα αυτά, δεν θα ήταν ορθό να υποτιμάται το γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται σήμερα η κρίση του πολιτικού συστήματος είναι πολύ πιο επικίνδυνος από τις κρίσεις που γνώρισε η ελληνική πολιτεία πριν από τη Μεταπολίτευση. Και αυτό διότι ενώ μέχρι το 1974 οι εχθροί της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου ήταν ορατοί δια γυμνού οφθαλμού, σήμερα οι θεσμοί φαινομενικά λειτουργούν. Όμως μόνο φαινομενικά, και όχι σύμφωνα με το πραγματικό νόημα και περιεχόμενό τους. Το αποτέλεσμα είναι η απαξίωση των θεσμών και η αποπολιτικοποίηση, που ενισχύονται από την αποϊδεολογικοποίηση των πολιτικών συγκρούσεων, την υποβάθμιση της σημασίας της διάκρισης ανάμεσα σε Αριστερά και Δεξιά, την καλλιέργεια μιας παραπλανητικής αντίληψης ότι όλες οι σημαντικές αποφάσεις ετεροκαθορίζονται πλέον από απομακρυσμένα υπερεθνικά κέντρα ή από «νομοτέλειες», όπως η ήδη καταρρέουσα νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση.

(σ.21)

Η σχέση αντιπροσώπευσης μεταξύ κυρίαρχου λαού και των αντιπροσωπευτικών σωμάτων, που είναι αρμόδια για τη νομοθέτηση και τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας, προϋποθέτει τη δημοσιότητα και τη διαφάνεια της εξουσίας.

(σ.23)

Η αναγνώριση του παραλόγου των γεγονότων δεν σημαίνει κατ' ανάγκην κατάφαση του παραλογισμού των απαντήσεων που λαμβάνουν...

(σ.25)

...σταδιακά φθίνουν τόσο η επικοινωνιακή λειτουργία του Κοινοβουλίου ως θεσμικά κατοχυρωμένου δημόσιου πολιτικού βήματος, όσο και η αποτελεσματικότητα των πολιτικών κομμάτων ως προς την οργάνωση της πολιτικής αντιπροσώπευσης της κοινωνίας.

Σημειώσεις από το βιβλίο: Ξενοφών Κοντιάδης, Ελλειμματική δημοκρατία –κράτος και κόμματα στη σύγχρονη Ελλάδα, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009

(σ.27)

Σταδιακά τα παραδοσιακά μαζικά κόμματα μετατρέπονται σε πολυσυλλεκτικά κόμματα και, εν συνεχεία, σε κόμματα καρτέλ, που δεν εξασφαλίζουν την πολιτική τους αναπαραγωγή **ως θεσμοί κοινωνικής εκπροσώπησης**, αλλά **ως θεσμοί διαχείρισης της κρατικής εξουσίας**.

(σ.28)

Η πολιτική ως θέατρο, όπως λειτουργεί στη δημοκρατία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, υπερέχει του ιδεολογικού στοιχείου, καθώς "δεν είναι αναγκασμένη να στοχεύσει με επιχειρήματα στη νόηση ή και να παραπλανά [...]. Έχει την άνεση να αρκείται στη σαγήνευση, αν χρειαστεί και στην αποτύφλωση των αισθήσεων" (Th. Meyer, Η πολιτική ως θέατρο, 2000, σ.165).

(σ.30-31)

Η αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής και η αναξιοπιστία των θεσμών ενισχύουν την αποπολιτικοποίηση και ιδιωτικοποίηση των πολιτών. Παράλληλα με τη μετατόπιση των πολιτικών κομμάτων από την ιδεολογική και κοινωνική "καθαρότητα" στον επαμφοτερίζοντα, πολυσυλλεκτικό λόγο *a la carte*, συντελείται η μετακίνηση του πολίτη από το δημόσιο στο ιδιωτικό συμφέρον και η μετάθεση του ελέγχου της πολιτικής ζωής από τους δημόσιους θεσμούς σε ιδιωτικούς φορείς. (Ι. Μεταξάς, στον τόμο Κρίση του ελληνικού πολιτικού συστήματος, 2008, σ.39).

Η αποξένωση ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα και την κοινωνία δεν συναρτάται μόνο με την εξατομίκευση και την αποπολιτικοποίηση, αλλά και με τη δυσπιστία απέναντι σε κάθε μορφή θεσμοποιημένης εξουσίας. [...]. Η αντισυστημική κοινωνική έκρηξη **πυροδοτείται** μεν από τη διεύρυνση των οικονομικών ανισοτήτων, την αποδόμηση των μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης και την κατάρρευση της κοινωνικής συνοχής, **όμως θεμελιώνεται πρωτίστως** στην παγιωμένη αποδοκμασία των πολιτικών θεσμών και στη θεώρηση της "επίσημης" πολιτικής ως ενός πεδίου όπου οργανώνεται και μεθοδεύεται η χειραγώγηση της κοινωνίας, μέσα από "αυτοτροφοδοτούμενα και εναλλασσόμενα ολιγοπώλια, που προμηθεύονται τα αναγκαία οικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας την άσκηση της πολιτικής" (Κ. Τσουκαλάς, Ταξίδι στο Λόγο και την Ιστορία, 1996, σ.130). Η κατάρρευση της εμπιστοσύνης προς τη θεσμικά οργανωμένη

πολιτική αντιμαχία εκκολάπτει την κοινωνική εξέγερση.

Η κρίση αντιπροσώπευσης και η δυσθυμία έναντι των πολιτικών κομμάτων προκαλούν μια ιδιότυπη χειραφέτηση τμημάτων της κοινωνίας, που πέρα από τις ήπιες μορφές ενεργητικού ελέγχου και αντίστασης προς την κρατική εξουσία αναπτύσσουν μορφές δράσης που ενίοτε εκδηλώνονται στα όρια της νομιμότητας ή και εκτός αυτής.

(σ.45-46)

Ο Umberto Eco (U. Eco, Πως να ψηφίσετε στις επόμενες εκλογές, στον τόμο: Η σημειολογία στην καθημερινή ζωή, 1985, σ.202), διερωτώμενος ποιος είναι ο ρόλος του Κοινοβουλίου, σημειώνει ότι οφείλει να αντικατοπτρίζει όλα τα αιτήματα, τις τάσεις και τις αντιλήψεις της κοινωνίας. Και συνεχίζει, με κάπως σκωπτική διάθεση, υποβάλλοντας το εξής ερώτημα: "Μήπως δεν αποτελούν μέρος της κοινωνίας οι κερδοσκόποι, οι διαφθορείς των κρατικών υπηρεσιών, οι ψευδοανατροπείς του πολιτεύματος, οι ψηφοθήρες, οι εμπρηστές δασών, οι οικοπεδοφάγοι, οι φοροφυγάδες; Θα μπορούσε κάποιος να απαντήσει ότι στη Βουλή πρέπει να φτάνουν μόνον οι "νόμιμες" επιδιώξεις, με εκλογή "έντιμων" ανθρώπων. Αλλά κάτι τέτοιο", γράφει ο Eco, "μου φαίνεται καθαρή αφέλεια".

...Η διερεύνηση των αιτιών της διαφθοράς υπό το πρίσμα της ηθικοποίησης της πολιτικής και το κοινωνικό αίτημα της "κάθαρσης" με όρους ατομικής ηθικής, συνεπάγεται στην πράξη τη μεταφορά του σχετικού διαλόγου από το επίπεδο του "συστημικού αναστοχασμού" για την οργάνωση των θεσμών αντιπροσώπευσης, για το κράτος των κομμάτων, για τα θεσμικά αντίβαρα και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, στο επίπεδο της ατομικής συνείδησης και ευθύνης, μετατρέποντας μια κατ' εξοχήν πολιτική συζήτηση σε θεολογικού ή ηθικού τύπου προκατάληψη.

(σ.48)

Σύμφωνα με έναν ορισμό που επιχειρεί να απομακρυνθεί από την ηθικολογική διάσταση, ως διαφθορά νοείται η παροχή εύνοιας και προνομίων ή, αντίστροφα, η επιβολή βαρών και δυσμενών όρων κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας, για ιδιοτελείς σκοπούς.

(σ.54)

...οι ανεξάρτητες αρχές εμφανίζονται να λειτουργούν ως μέσο στεγανοποίησης της δημόσιας διοίκησης από παρεμβάσεις των πολιτικών κομμάτων που απάδουν (=που δεν ταιριάζουν, ANT = συνάδουν) προς τις αρχές της διαφάνειας, της αξιοκρατίας, της αντικειμενικότητας και της αποτελεσματικότητας (Κ. Σπανού, Ανεξάρτητες αρχές...).

Η ανάδυση των ανεξάρτητων αρχών συνδέεται λοιπόν με τους μετασχηματισμούς του κομματικού φαινομένου και την ενδυνάμωση της κοινωνίας πολιτών, με την κομματοκρατία και την απαξίωση της πολιτικής τάξης, με την προστασία των δικαιωμάτων, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την αντιμετώπιση του γραφειοκρατικού αυταρχισμού της δημόσιας διοίκησης.

(σ.57-58)

Αποτελούν όμως οι ανεξάρτητες αρχές τα κρατικά όργανα που, από κοινού με τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της δημόσιας διοίκησης, κρίνονται ως τα προσφορότερα για να "αποκαθάρουν" το κράτος και την οικονομία από τα φαινόμενα διαφθοράς;

Συνιστούν οι ηθικές σταυροφορίες και η αποπολιτικοποίηση των διακυβευμάτων την κατάλληλη επιλογή για την αντιμετώπιση της κομματοκρατίας και της διαφθοράς, ή εγκυμονούν άλλους κινδύνους ως προς τη δημοκρατική λειτουργία της πολιτείας; [...]

Η ουδετεροποίηση πεδίων κρατικής δράσης (μέσω της λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών), η ηθικολογία, η υποχώρηση της πολιτικής και ο πολλαπλασιασμός των αποσπασματικών μηχανισμών καταστολής δεν ενισχύουν την κοινωνική λογοδοσία, τη λειτουργία θεσμικών αντιβάρων και την καλλιέργεια μιας νέας διοικητικής κουλτούρας, αλλά διευρύνουν τη διάχυτη καχυποψία και την απαξίωση των κρατικών θεσμών και της πολιτικής τάξης, μειώνοντας περαιτέρω τον βαθμό κοινωνικής ευθύνης όλων των εμπλεκομένων.

(σ.70)

[Μεταδικτατορικά]..., η λειτουργία ενός κοινοβουλευτικού σώματος που διασφάλιζε τη σταθερότητα της κυβερνητικής πλειοψηφίας μπορεί να οδήγησε, αρχικά, σε ισχυρές Κυβερνήσεις και γενικότερα σε ένα ισχυρό σύστημα κομματικής δημοκρατίας, ωστόσο προοπτικά διαμόρφωσε ένα ισχυρό Κοινοβούλιο, με

ανίσχυρες κοινοβουλευτικές ομάδες και αδύναμους βουλευτές, χωρίς δυνατότητα να αποτελούν παίκτες αρνησικυρίας στο ελληνικό μεταπολιτευτικό σύστημα. Αυτή η εξέλιξη αποτυπώθηκε, άλλωστε, στο εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο του εκφερόμενου κοινοβουλευτικού λόγου.

(σ.71)

Οι προσπάθειες συλλογικότερης λειτουργίας της Κυβέρνησης, η δυναμική παρέμβαση της κοινοβουλευτικής ομάδας στην ουσιαστική χάραξη της κυβερνητικής ή της αντιπολιτευτικής πολιτικής ή ακόμα και η διατύπωση κριτικών θέσεων, πολιτικών τάσεων ή, πολύ περισσότερο, ενδοκομματικών αμφισβητήσεων αντιμετωπίζονται σήμερα όλο και συχνότερα ως φαινόμενα παθογένειας και όχι ως επακόλουθα της δημοκρατικής λειτουργίας πλουραλιστικά δομημένων πολιτικών μορφωμάτων.

(σ.72)

...η διπλή ιδιότητα των βουλευτών ως εκπροσώπων του λαού, αλλά ταυτόχρονα ως εκπροσώπων ενός συγκεκριμένου κόμματος, αποτελούν δεδομένα που περιορίζουν τη δυνατότητα αυτοτελούς δράσης του βουλευτή.

(σ.88)

Η κυρίαρχη θέση των κοινοβουλευτικών ομάδων μέσα στο κοινοβούλιο, η περιβολή των μελών τους με εχέγγυα ανεξαρτησίας τόσο έναντι του κράτους και των εκλογέων όσο και έναντι της ίδιας της κοινοβουλευτικής ομάδας, οι αυξημένες δυνατότητες πολιτικής επικοινωνίας χάρη στη δημοσιότητα των εργασιών του Κοινοβουλίου, ως του σημαντικότερου θεσμικά κατοχυρωμένου βήματος, και τέλος η αναγνώριση μίας σειράς κρίσιμων αρμοδιοτήτων, τόσο στο επίπεδο των κοινοβουλευτικών εργασιών όσο και στο κρίσιμο επίπεδο της ανάδειξης του Πρωθυπουργού, συγκροτούν το πλαίσιο που ανάγει τις κοινοβουλευτικές ομάδες σε εκείνο το όργανο που, μέσα από την ταυτόχρονη ενεργοποίησή του στο κομματικό και κοινοβουλευτικό πεδίο, θα μπορούσε να εξισορροπήσει τη μονοκρατορία του Πρωθυπουργού.

(σ.93-94)

Η θεσμοποιημένη κυριαρχία των κοινοβουλευτικών ομάδων έναντι των άλλων κοινοβουλευτικών

Σημειώσεις από το βιβλίο: Ξενοφών Κοντιάδης, Ελλειμματική δημοκρατία –κράτος και κόμματα στη σύγχρονη Ελλάδα, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009

μορφωμάτων (δηλ. των ανεξάρτητων βουλευτών και των μικρών κομμάτων, που σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής δεν διαθέτουν τον αναγκαίο αριθμό βουλευτών για να συγκροτήσουν κοινοβουλευτική ομάδα), αποτελεί επακόλουθο της μεταλλαγής του ρόλου του Κοινοβουλίου, αλλά και, συνολικότερα, της **μετάβασης από τον παραδοσιακά αστικό φιλελευθερισμό στη μαζική δημοκρατία**, η οποία έθεσε το κομματικό φαινόμενο στο επίκεντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Η απώλεια της ταξικής ομοιογένειας του Κοινοβουλίου, ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης του εκλογικού σώματος, της καθιέρωσης της καθολικής ψηφοφορίας και της λειτουργίας πολυσυλλεκτικών κομμάτων, κατέστησε αναπόφευκτη την πολιτική ομαδοποίηση και στο κοινοβουλευτικό επίπεδο. [...]

[...] Ο μεμονωμένος βουλευτής διαθέτει συρρικνωμένα περιθώρια αυτόνομης δράσης, γεγονός που εντείνει την, ήδη διαμορφωμένη από το εκλογικό σύστημα, κομματική του εξάρτηση. Αναπόφευκτα λοιπόν ο θεσμικός ρόλος του βουλευτή στο σύγχρονο κοινοβουλευτικό σύστημα δεν μπορεί να αναζητηθεί με γνώμονα μια ιδεατή κατασκευή ισότιμων φορέων της λαϊκής εντολής, που συνδιαλέγονται ως "αντιπρόσωποι του Έθνους" μέσα στο Κοινοβούλιο, αλλά με αφετηρία τη δεδομένη θεσμική και πολιτική υπαγωγή του βουλευτή -τουλάχιστον κατά κανόνα- σε κάποιον κομματικό σχηματισμό και στην αντίστοιχη κοινοβουλευτική ομάδα.

(σ.94)

Τα πολιτικά κόμματα λειτουργούν ως συνδετικός κρίκος μεταξύ κράτους και κοινωνίας και ως στοιχείο μεταλλαγής των δομών του κοινοβουλευτικού συστήματος, που δεν θεμελιώνεται πλέον πάνω στο αντιθετικό ζεύγμα Κυβέρνηση - Κοινοβούλιο, αλλά στο ζεύγμα **κυβερνητική πλειοψηφία - κοινοβουλευτική αντιπολίτευση**.

Η κομματική εξάρτηση των βουλευτών απορρέει, κατά κύριο λόγο, από δύο θεσμικά κατοχυρωμένες αρχές: αφ' ενός από την αρχή της επιλογής και της ανάδειξης των βουλευτών με τη διαμεσολάβηση των πολιτικών κομμάτων, και, αφ' ετέρου, από την αρχή της κυριαρχίας των κοινοβουλευτικών ομάδων μέσα στο Κοινοβούλιο.

(σ.96-97)

[...] Ως σχετικοποίηση της **κομματικής εξάρτησης** προβάλλει η συνταγματοποιημένη αρχή της **ελεύθερης εντολής** (του βουλευτή από το εκλογικό σώμα). [...] Η ρήτρα της κατά συνείδηση γνώμης και ψήφου του βουλευτή (άρθρο 60, παρ. 1 Συντ.) υπερισχύει του δεσμού μεταξύ βουλευτή και κόμματος.

(σ.112)

Η έννοια του πολιτικού χαρακτηρίζει εκείνες τις **στιγμές των θεσμικών διαδικασιών "τις οποίες το δίκαιο δεν μπορεί να καθυποτάξει στο αντικειμενικό κανονιστικό του κριτήριο"**.

(σ.114)

ελεύθερη εντολή Vs κομματική πειθαρχία

...η επίκληση ενός κριτηρίου με κατ' εξοχήν υποκειμενικό χαρακτήρα, όπως είναι η συνείδηση, μια έννοια δηλαδή στην οποία δεν προσδίδεται συγκεκριμένο περιεχόμενο, αλλά αφορά την "εσωτερική υποταγή" του βουλευτή σε κάποιες προσωπικές αρχές ή αξίες, δεν συγκροτεί ένα ασφαλές μέτρο, συνταγματικά και πολιτικά λειτουργικό, για τη νομιμοποίηση της απόφασης του βουλευτή να αντιπαρατεθεί με την κομματική απόφαση.

(σ.116)

Η ανάδειξη της πολιτικής ευθύνης του βουλευτή, που θα περιοριζόταν υπέρμετρα εάν το κομματικό σύστημα δεν συμπληρωνόταν από την αρχή της ελεύθερης εντολής, "εκθέτει" τον βουλευτή έναντι του εκλογικού σώματος, ώστε αυτό να μπορεί να διαγνώσει τη σχέση "μεταξύ ορισμένης κοινοβουλευτικής συμπεριφοράς του βουλευτή και του ενδιάθετου φρονήματος του φορέα της, επιβραβεύοντας ή απορρίπτοντας τη συμπεριφορά του βουλευτή κατά την επόμενη εκλογική διαδικασία.

(σ.197)

Στην ελληνική πολιτεία η κομματοκρατία συναρμολογείται στενά με την κλεπτοκρατία. [...]

Η συγκρότηση ενός σύγχρονου κοινωνικού κράτους δικαίου παρεμποδίζεται από ισχυρές ομάδες, που συνδέονται με κρατικούς μηχανισμούς, πολιτικά κόμματα και κέντρα οικονομικής ή επικοινωνιακής ισχύος. Όμως, από την άλλη πλευρά, και η ελληνική κοινωνία στο μεγαλύτερο τμήμα της έχει αναγκαστεί να συνυφάνει την ύπαρξη και τις απασχολήσεις της με τη νοοτροπία και με την

Σημειώσεις από το βιβλίο: Ξενοφών Κοντιάδης, Ελλειμματική δημοκρατία –κράτος και κόμματα στη σύγχρονη Ελλάδα, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009

πρακτική του παρασιτικού καταναλωτισμού και του κοινωνικού παρασιτισμού. Αυτή η καταφυγή των πολιτών στην "άναρχη" οικονομική ζωή, με βασικό βραχίονα τη διαφθορά και την παραοικονομία, αποτελεί ωστόσο, σε τελική ανάλυση, μια ορθολογική επιλογή, ως μοντέλο επιβίωσης σε μια πολιτεία όπου οι κρατικοί μηχανισμοί λειτουργούν ως δίαυλος των κλεπτοκρατικών ομάδων που τους έχουν καταλάβει.

(σ.198)

Στο πλαίσιο αυτό διαπιστώνεται μια προϊούσα έκλειψη της Πολιτικής, ως διαδικασίας ανάδειξης ενός συλλογικού οράματος για την πολιτεία, παραγωγής ιδεών και προτάσεων για την εξειδίκευσή του σε επιμέρους τομείς δημόσιας πολιτικής και, εν τέλει, ως ικανότητα υλοποίησης των αντίστοιχων δημόσιων παρεμβάσεων με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα. Αυτή η έκλειψη της Πολιτικής υποκαθίσταται από σπασμωδικές προσπάθειες επικοινωνιακής της διαχείρισης.

(σ.235-236)

Η δημόσια διοίκηση αποτελεί ουσιαστικά ένα πολιτικό υποκείμενο με σχετικά αυτόνομη θέση στο πολιτικό σύστημα. [...]

...δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που η εμπλοκή και η αποτυχία θεσμικών μεταρρυθμίσεων οφείλεται ακριβώς στις "αντιστάσεις" ή στη μη συνεργασιμότητα της δημόσιας διοίκησης να τις υποστηρίξει, είτε στο επίπεδο του σχεδιασμού είτε, ιδίως, στο επίπεδο της εξειδίκευσης και της εφαρμογής τους.

(σ.246)

Κανονιστική μεταρρύθμιση:

Η **ανάλυση κανονιστικών επιπτώσεων**, σε συνδυασμό με τα προγράμματα **απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών** και την **ανάπλαση του ισχύοντος δικαίου μέσω κωδικοποιήσεων**, αποτελούν τα τρία εργαλεία για την κανονιστική μεταρρύθμιση, τα οποία η ελληνική πολιτεία οφείλει να αξιοποιήσει στον μέγιστο βαθμό.

(σ.248)

Στο δημοσιούπαλληλικό δίκαιο η αρχή της **αξιοκρατίας** συνεπάγεται ότι η πρόσληψη, οι υπηρεσιακές μεταβολές και η λύση της υπαλληλικής σχέσης πρέπει να διενεργούνται με γνώμονα αποκλειστικά την προσωπική ικανότητα

και αξία κάθε ανθρώπου. (δες άρθρο 103, παρ. 7 Συντ.)

Η **δημοκρατική νομιμοποίηση** των κρατικών οργάνων δεν πηγάζει αποκλειστικά από τη διαδικαστική διάσταση, αλλά εξαρτάται άμεσα από την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Εκτός από τον πυρήνα της έννοιας της **αποτελεσματικότητας**, που συνίσταται στην πραγμάτωση του ουσιαστικού δικαίου, στοιχεία της έννοιας αποτελούν η οικονομία χρόνου και μέσων, η ταχύτητα και η ευελιξία κατά την επιδίωξη προκαθορισμένων στόχων. Σε τελική ανάλυση, αποτελεσματικότητα της διοίκησης σημαίνει την ικανότητά της να εκπληρώσει τους στόχους που της έχουν ταχθεί από το Σύνταγμα και τους νόμους και να ικανοποιήσει στον μέγιστο βαθμό τις ανάγκες των πολιτών.

(σ.257)

...εμπέδωση μιας νέας διοικητικής κουλτούρας, προσανατολισμένης όχι μόνο στην τήρηση και τον έλεγχο των διαδικασιών, αλλά και στην επίτευξη και αξιολόγηση αποτελεσμάτων και της απόδοσης με ποσοτικούς όρους. Αυτή η νέα διοικητική κουλτούρα θεμελιώνεται στη μετάβαση από την παραδοσιακή, φορμαλιστική δημόσια διοίκηση στη διοίκηση αποτελεσμάτων, αλλά και στην ανανοηματοδότηση της έννοιας και του περιεχομένου της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος από την απλή τήρηση και εφαρμογή των διατάξεων των νόμων, στην εφαρμογή τους με γνώμονα την επίτευξη αποτελεσμάτων προς όφελος των πολιτών.